

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОФШОРІВ ЯК ОСОБЛИВИХ РЕЖИМІВ ОПОДАТКУВАННЯ

Бабич Л.М., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, babich_ludmila@ukr.net, orcid.org/0000-0003-1602-929X

Горобінська І.В., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, irynavladuslavivna@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9670-7198

GLOBAL EXPERIENCE IN THE APPLICATION OF OFFSHORE AS SPECIAL TAX REGIMES

Babych L.M., Ph.D. Economics, National Transport University, Kyiv, Ukraine, babich_ludmila@ukr.net, orcid.org/0000-0003-1602-929X

Gorobinska I.V., Ph.D. Economics, National Transport University, Kyiv, Ukraine, irynavladuslavivna@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9670-7198

Постановка проблеми. Світова практика свідчить, що офшори, які з'явилися у відповідь, головним чином, на жорстке державне регулювання, застосовуються переважно з метою мінімізації сплати податків, або ж проведення заборонених фінансових операцій. При цьому можливість, що відкриваються завдяки офшорам, вважаються широкими: по-перше, це конфіденційність, коли інформація про бенефіціарів стає прихованою, а банківські рахунки, що відкриваються, - анонімними; по-друге, - це впровадження і використання механізму трансфертного ціноутворення, що передбачає застосування мінімальних за розмірами цін для експортованих товарів та максимальних-для імпортованих; і, нарешті, - дозвіл на здійснення фінансових операцій, які стали законодавчо забороненими в країнах утворення тих чи інших видів власного бізнесу. У цьому контексті офшори визнаються такими структурами, де створюються додаткові можливості щодо поширення зокрема таких негативних явищ як відмивання «брудних» грошей, зростання корупції, вплив тіньового капіталу з країн, де він створений, що у підсумку завдає суттєвої шкоди у забезпеченні поступального розвитку більшості національних економік.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З питань формування офшорів та оцінювання наслідків щодо практики їх застосування у світовій економіці проводились наукові дослідження, результати яких знайшли своє відображення у наукових працях зокрема таких фахівців з міжнародних фінансів, як Олексій Ведров, Богдан Катрушин, Павло Калашник, Євгенія Давиденко, Зоряна Луцишин, Ніна Южаніна, Тетяна Фролова, Микола Мазур, Дмитро Перебийніс та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Посилення процесів нового світоутворення потребує подальшого поглибленого вивчення теоретичних засад з формування та наслідків практичного застосування офшорів в умовах сучасних трансформаційних перетворень в системі міжнародних економічних відносин, що і визначають нині основні інтереси і характер взаємодії різних суб'єктів при створенні та нарощуванні обсягів їхнього фінансового потенціалу.

Метою статті є аналіз особливостей застосування світовою економікою офшорів як фінансових структур з новими для бізнесу податковими можливостями в умовах сучасних трансформаційних процесів на шляху вибудови оновленої системи міжнародних фінансових відносин та перспектив інтегрованості у таку систему економіки України.

Виклад основного матеріалу. Загальновідомо, що термін «offshore» означає «за кордоном» чи «на іншому березі» [1]. Застосування даної категорії з'явилося та отримало свій розвиток переважно за умов, коли певна окрема країна на тлі переважаючого у світовому менеджменті регулювання економічних процесів саме з боку розвинутих фінансових структур в державному апараті, орієнтуючись на власні можливості, пропонує іноземцям вигідні умови для ведення бізнесу: мінімальне оподаткування, прості вимоги до фінансової звітності, спрощений режим ліцензування, справедливе судочинство, захист від ризиків, захищеність активів тощо. В такий спосіб саме заради деяких окремих, або ж цілої системи переваг і відбувається поступове, а дедалі все більш активне перенесення суб'єктами свого бізнесу до офшорів, що характеризуються переважно такими сучасними категоріями, як офшорні фінансові центри, офшорні зони, офшорні компанії [2].

Зокрема, офшорні фінансові центри (ОФЦ) – розглядаються нині як різновид світових фінансових центрів, де кредитні установи здійснюють операції переважно з нерезидентами в іноземній для даної країни валюті згідно прийнятих механізмів, що забезпечують можливість

зниження обсягів виплачуваних їх державам податків. А офшорні зони – це території окремих держав, на яких для нерезидентів діє особливий пільговий режим реєстрації, ліцензування, оподаткування при умові, що їх підприємницька діяльність здійснюється саме за межами таких держав. Варто при цьому враховувати, що офшорні фінансові центри, як і офшорні зони, в цілому тісно взаємодіють і пов'язуються з євровалютним ринком. Однак, ОФЦ можна розглядати і як окрему в системі міжнародних фінансових відносин складову, діяльність якої зосереджена переважно на виконанні посередницьких функцій для позичальників та депонентів. Основною ж передумовою економічної привабливості офшорних центрів стало мінімальне офіційне державне регулювання і практично повна відсутність вимог щодо справляння податків та щодо здійснення контролю за управлінням портфелями цінних паперів банків [2].

Повертаючись до історичних витоків, не можна не зазначити, що офшорні фінансові центри почали з'являтися ще у другій половині минулого століття разом із поступовим формуванням у 60-х роках транснаціональних компаній (ТНК) і їх банків, що вибудовували свою діяльність на застосуванні механізмів міжнародних трансфертних операцій, тісно пов'язаних із приховуванням реальних обсягів доходів і капіталів в контексті уникнення їх власників від сплати податків. Корпорації для цього самостійно почали розробляти спеціальну податкову політику, в основу якої було покладено так зване агресивне податкове планування. Реалізація ж спеціально розроблених завдань даної податкової політики, зорієнтованої на приховування ресурсного базису зацікавлених у цьому власників бізнесу, здійснюється безпосередньо офшорними компаніями. Принагідно, офшорна компанія – це зареєстрована в країні з пільговим оподаткуванням компанія, яка має відповідну, законодавчо визнану форму власності, та означені обмеження щодо ведення своєї господарської діяльності на території цієї ж країни [2]. В той же час, офшорна компанія здебільшого наділена правами на здійснення зовнішньоекономічної діяльності, сплачуючи при цьому лише щорічний у фіксованих розмірах грошовий збір безпосередньо за місцем її реєстрації. Використання офшорних зон є дуже популярним на сьогодні, їх повний перелік наведено за посиланням [3].

Слід зазначити, що компанії у офшорних юрисдикціях засновуються не лише з метою мінімізації оподаткування легально визнаних доходів, але і для приховування саме тих видів доходів, що були отримані злочинним шляхом (хабарі, торгівля зброєю, наркотиками тощо), а також для захисту активів від можливих позовів з боку третіх осіб. Ще одним важливим напрямком функціонування офшорів є застосування так званих квазі інвестицій, тобто коштів, що вкладені громадянами в економіку країни через зареєстровані в офшорних зонах компанії. Саме завдяки даному підходу виникають потенційні можливості для створення додаткових джерел в напрямку розвитку інвестиційних процесів, що, без сумніву, дає підстави розглядати такий результат як позитивний наслідок у діяльності офшорів. Наприклад, у Китаї, завдяки офшорам частка створених квазі інвестицій нині сягає майже третини щодо загальних обсягів інвестування в державі [4].

Не можна також не звернути увагу і на те, що в системі ТНК переміщення капіталів, дивідендів, процентів, кредитів із дочірніх структур до материнських незмінно відбувається саме переважно в умовах окремої компанії. Система трансфертів при цьому планується в такий спосіб, щоб усі переведені доходи і капітали в країні оподатковувалися за пільговою податковою системою, тобто такою, що створювалась для так званих податкових гаваней. При формуванні закордонних філій чи дочірніх компаній, материнська корпорація-холдинг зазвичай ставить за мету своєчасно з'ясувати інформацію переважно з таких фінансових питань:

- виявлення країн з найсприятливішим податковим законодавством;
- вивчення умов ввезення і вивезення капіталу;
- виявлення можливості створення схем ділових міжнародних операцій, які могли б сприяти зниженню податків;
- вивчення можливостей перевезення капіталів у формі як прямих, так і портфельних інвестицій, та можливостей внутрішньо фірмового кредитування;
- дослідження фінансових ринків регіону, де можуть бути розташовані філії із застосуванням найбільш ліквідних і високоприбуткових фінансових інструментів.

Ось чому, обґрунтовуючи сутність і роль офшорів у світовому економічному розвитку, варто звернутись до визначення, що надавалось Ніколасом Шексоном, згідно до якого офшори визнаються як «місця, що прагнуть залучити гроші, пропонуючи політично стабільні інституції, які допомагають людям чи юридичним особам обходити правила, закони та регулювання інших юрисдикцій» [5].

З огляду на зазначене, а також виходячи із світового досвіду застосування офшорів, основними характеристиками офшорних фінансових центрів, можна вважати наступні:

- 1) рух капіталів практично не регулюється, проте, враховується значення співвідношення зовнішніх фінансових позицій щодо розміру ВВП, яке має бути значно (майже втричі) вищим порівняно із середнім значенням у країнах світової економіки;
- 2) надання податкових пільг або взагалі звільнення від оподаткування діяльності нерезидентів на території, що входить до офшорної зони;
- 3) наявність високоефективних місцевих і міжнародних засобів зв'язку і транспортної інфраструктури;
- 4) існування за умов внутрішньої політичної стабільності і забезпечення таємниці проведення різного виду фінансових операцій;
- 5) наявність надійних взаємовідносин з фінансовими органами влади країн з розвиненою на високих технологіях ринковою економікою;
- 6) наявність ефективно і стабільно функціонуючих центральних банків;
- 7) угоди, що здійснюються в офшорних фінансових центрах, мають міжнародну основу і залишаються поза впливом економічної і фінансової політики країни свого базування;
- 8) легка доступність та розміщення в часових поясах, де знаходяться найважливіші фінансові та товарні ринку світу;
- 9) основною мовою на цих територіях є англійська.

На сьогодні вже відомо, що у світі налічуються тисячі офшорних фінансових центрів, переважно сформованих в країнах Європейського Союзу, і які не можуть не створювати суттєвого впливу на економіку різних за макроекономічним розвитком країн. При цьому, вже сформовані та діючі ОФЦ розрізняються за двома видами: як паперові центри, що зберігають необхідну і важливу для забезпечення ефективної діяльності документацію; та як функціональні центри, що виконують депозитні операції і надають різні види позик [2]. Всі офшорні фінансові центри згідно визначених наукових підходів поділяються також на три типові моделі:

Нью-Йоркська модель – що передбачає наявність спеціальних формально встановлених домовленостей з такими авторитетними фінансовими центрами як Токіо, Нью-Йорк та Сінгапур.

Лондонська модель – передбачає, що міжнародні фінансові угоди звільняються від обмежень переважно стосовно нерезидентських учасників ринку.

«Податкова схованка» – передбачає, що з метою залучення бізнесу всі внутрішні угоди країни, де існують пільгові умови для тих учасників ринку, які проводять свою діяльність за межами даної країни, взагалі не оподатковуються. До цієї категорії, що може характеризуватись як податкова гавань, належать, зокрема, ринки Багамських та Кайманових островів.

Саме з урахуванням вказаних особливостей використання альтернативних на податковий тиск послуг з боку офшорів стало в останні періоди надто поширеним і вже на сьогодні близько 60% усієї міжнародної торгівлі проводиться безпосередньо через офшорні фінансові центри [5]. Зокрема, перелік компаній, які зберігають більшу частину власних капіталів в офшорах, наводиться на рис.1.

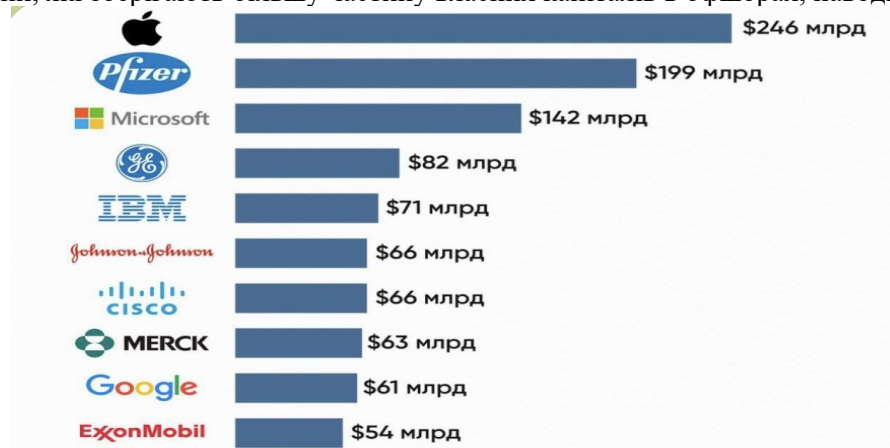

Рисунок 1 – Компанії, що зберігають більшу частину грошей в офшорах [6]

Figure 1 – Companies keeping most of their money offshore [6]

Започаткувавши свою діяльність у другій половині минулого століття, офшори набували оновленого змісту у пошуках найбільш сприятливих фінансових можливостей для нарощування капіталів, і стали особливо затребуваними великим бізнесом в сучасних умовах трансформаційних процесів світової економіки. При цьому, найінтенсивнішими з точки зору співвідношення розмірів фінансових сегментів до ВВП, що визнається однією з головних ознак ОФЦ, на сьогодні вважаються

Багамські та Кайманові острови, Гонконг, Кіпр, Нідерланди, Швейцарія, Великобританія, Панама [7]. З огляду на це, заслуговує на увагу висвітлення найбільш важливих характеристик, що окреслюють особливості сучасного функціонування вказаних та інших провідних фінансових центрів світу.

Багамські острови – це країна, що передбачає законодавче вивільнення від оподаткування для офшорних компаній та акціонерів упродовж всього періоду їх існування. Необхідною умовою залишається лише така, що стосується сплати визначеного розміру річного внеску. Створити офшорну компанію можна всього за декілька днів без оформлення на те дозволів та ліцензій, висвітлювати та надавати свої звітні документи не визнається необхідним обов'язком.

Кайманові острови одне із найпопулярніших місць для формування офшорних фондів, однак в той же час ставка корпоративного податку тут є нульовою, податок на прибуток взагалі відсутній, а плата за реєстрацію та поновлення офшорних компаній складає розмір, набагато менший, ніж в інших країнах. В той же час, на Кайманових островах обов'язковим правилом визнається дотримання міжнародних податкових норм.

Гонконг – надаються найбільші переваги при реєстрації офшорних компаній серед усіх інших азіатських країн. Ставка корпоративного податку у Гонконзі для тих суб'єктів, що працюють за його межами, є нульовою, а якщо діяльність здійснюється саме на теренах Гонконгу, то для таких суб'єктів обов'язковою визнається плата податку на прибуток за ставкою у розмірі 16,5%.

Панама приєдналася до офшорів у 2020 році, забезпечує нині високий рівень захисту активів від арештів і судових позовів, застосовуючи певне державне регулювання. В той же час компанії, що зареєстровані на території Панами, не повинні отримувати дозволу для розподілу дивідендів, випуску акцій тощо. Корпоративний податок для доходів, що надходять від суб'єктів з інших країн, встановлено за нульовою ставкою. Крім цього, усі панамські корпорації нині мають дозвіл займатися такими ж видами діяльності, що вже сформовані в США, Канаді та у деяких країнах ЄС.

Кіпр – членство Кіпру в ЄС дає можливість виходу на європейські ринки, тут відсутні мінімальні вимоги до капіталу, Кіпр має ставку податку 12,5% – одну з найнижчих у ЄС, разом з цим Кіпр не є частиною автоматичного обміну інформацією (АЕОІ), що дає можливість не оприлюднювати інформацію про відкриття офшорних банківських рахунків.

Нідерланди – характеризуються широким спектром податкових компенсацій, наприклад, застосуванням до інвестиційних фондів нульової ставки податку, в той же час як ставка корпоративного податку на прибуток становить 25%, що вважається для ЄС достатньо високим. Нерезиденти в Нідерландах через певні пільгові можливості щодо оподаткування іншими видами податків створюють 30% ВВП, це відповідає понад 190 млрд. євро [8]. В Нідерландах діють дуже сприятливі умови щодо права інтелектуальної власності та прибутків, зокрема роялті, отриманого від самостійно розроблених нематеріальних активів (патенти, технологічні ноу-хау, продукти креативної індустрії), якщо 30% прибутку бізнесу надходить від власного патенту, компанія може користуватися пільговою ставкою оподаткування у розмірі 9%, а дивіденди взагалі не оподатковуються, що стало передумовою швидкого зростання інвестицій в країні. Для прикладу, корпорація Google за допомогою дочірніх компаній в Ірландії та Нідерландах заощаджувала на податках майже 20 млрд. євро на рік: Google Netherlands Holdings BV спершу переказувала гроші на Бермуди, а вже звідти – на рахунок Google Ireland Holdings [9].

Швейцарія – провідний міжнародний банківський центр з ліберальним валютним та податковим регулюванням. У цій країні існує найбільший у світі ринок облігацій, а також функціонують активні ринки золота та акцій. На особливу увагу заслуговують такі міжнародні банківські операції Швейцарії, як довірчі рахунки, що захищені законом про таємницю вкладів шляхом нумерованих банківських рахунків. Своїм міжнародним банківським статусом Швейцарія зобов'язана «великій трійці» комерційних банків – Швейцарській банківській корпорації, Швейцарському кредитному банку та Союзу банків Швейцарії.

Франція також вважається одним з найважливіших міжнародних банківських центрів у Європі. Так, у Парижі багато французьких та іноземних банків тримають значну частину активів в іноземній валюті та активно кредитують нерезидентів, навіть не зважаючи, що достатньо сприятливого податкового середовища для нерезидентів французьким урядом поки не впроваджено.

Нью-Йоркська система міжнародних банківських «зон» з пільговим режимом передбачає звільнення доходів, одержаних на їх території, від місцевих прибуткових податків. З таких доходів стягується лише федеральний прибутковий податок. Операції в «зонах» здійснюються як у доларах США, так і в іноземній валюті, але вони працюють тільки з депозитами, що необхідні для операцій поза межами США, та з кредитами, які передбачаються для фінансування операцій поза межами США. Такі банківські одиниці здійснюють операції офшорного типу на території країни базування головного банку. Це дозволяє здійснювати діяльність, пов'язану з євродоларовими операціями.

Токіо завдяки стабільності японської ієни, швидкому росту рівня експорту та надходжень в іноземній валюті, сильній конкуренції між японськими банками та розширенню японських фінансових ринків посідає значне місце у світовому фінансовому середовищі. Японський офшорний ринок був створений у 1986 р. для стимулювання інтернаціоналізації ієни та лібералізації японських фінансових ринків. Роль іноземних банків на японському офшорному ринку є незначною через те, що вартість коштів в офшорах Гонконгу та Сінгапура залишається на більш низькому рівні.

Ірландія, де розташовані європейські штаб-квартири багатьох великих компаній, є цікавим прикладом офшорної зони. Ірландія стабільно посідає 4 місце в глобальному рейтингу Doing Business за легкістю сплати податків. Ставка корпоративного податку на прибуток з бізнесу становить 12,5% [9]. Застосовується лояльна політика щодо компаній, які виробляють продукцію з високою доданою вартістю, наприклад, виконавці науково-дослідних та конструкторсько-експериментальних проєктів отримують від держави податковий кредит за ставкою 25%. Водночас соціальні виплати з бюджету в Ірландії вважаються одними з найбільших в ЄС, поступаючись лише Данії та Швейцарії, наглядним прикладом можуть слугувати дані щодо розмірів ірландської пенсії, яка в середньому становить 230-245 євро на тиждень [8]. Це все стало можливим за рахунок зростання бюджетних доходів шляхом створення умов для припливу в країну високотехнологічних активів та капіталів. На сектори ірландської економіки, де домінують нерезиденти, особливо в галузі сервісного та продуктового ІТ, припадає понад половину ВВП цієї країни. За останнє десятиліття Ірландія є одним із провідних експортерів програмного забезпечення у світі, що надає цій країні можливості отримувати понад 10% доходів від загального обсягу експортних операцій.

Для порівняння – в Україні, що також має чималий експортний потенціал у цій сфері, ринок ІТ, згідно даних Державної служби статистики, поки залишається у 3,5 рази меншим, ніж в Ірландії. Звісно, ІТ бренди активно розвиваються в Україні, проте поки не створено достатнього підґрунтя для сервісних компаній, щоб Україна стала надійним і комфортним для їх діяльності осередком. Тому існує ризик, що доходи від ІТ діяльності вітчизняних компаній стануть принадливим об'єктом заохочення стосовно їх переміщення до офшорних зон.

Та все ж, навіть з огляду на кризовий стан, вражена війною, нинішня економіка України знаходиться на шляху формування базисних передумов стосовно активного, з метою прискореного відновлення та подальшого розвитку, залучення іноземних капіталів. Стосовно ж процесів, які можуть бути дотичними в контексті перспектив долучення України до системи фінансових механізмів офшорів, варто зазначити, що першими кроками в цьому напрямку було прийняття ще у 2020 році закону №466-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», де йдеться про застосування правил щодо контрольованих іноземних компаній в Україні. Згідно вказаного закону забезпечується звільнення таких іноземних компаній від сплати податку на нерозподілений прибуток, що разом з тим, і звільняє від оподаткування суми доходів зайнятих у цих компаніях фізичних осіб, що були отримані ними після ліквідації своєї іноземної компанії. В разі, якщо власник декларує таку іноземну компанію в Україні як податкового резидента, то вона також матиме право на нульовий податок з нерозподіленого прибутку, що практично перетворює її на своєрідний «український офшор» [8].

Проте, вказані заходи не можна вважати надійним підґрунтям забезпечення ефективних наслідків діяльності офшорів в контексті розвитку вітчизняної економіки. Так, згідно досліджень Інституту соціально-економічної трансформації та CASE-Ukraine, з України до офшорних зон в останнє десятиріччя виводяться кошти у розмірі 120-200 млрд. грн. на рік, внаслідок чого державний бюджет щорічно недоотримує від 22 до 36 млрд. грн. [1]. За підрахунками ж міжнародної організації Oxfam у 2020 р. в офшорних зонах було приховано мінімум 28 трлн. дол., що позбавило держави податкових доходів на суму понад 162 млрд. дол. [10]. Розміри запасів капіталу, накопичених в основних офшорних центрах наведено в табл. 1.

Тому, враховуючи світовий досвід, необхідно і надалі створювати сприятливі умови через запровадження дієвих механізмів та інструментів їх реалізації стосовно заохочення власників іноземних компаній першочергово вкладати свої капітали в повоєнну економіку України. В той же час, враховуючи світову практику, слід зауважити, що долучення України до офшорів може супроводжуватися і проявом різних, притаманних цим структурам, недоліків, тому, стає очевидним, що ефективне функціонування, зокрема, офшорних фінансових центрів може бути доцільним і дієвим лише за умов, коли це стане законодавчо розглядатися як об'єкт міжнародного і місцевого регулювання, що важливо проводити кожною країною через податкові органи та їх центральні банки з урахуванням перспектив щодо міжнародного нагляду за діяльністю офшорів в цілому в контексті подальшого світового розвитку.

Таблиця 1 – Розміри запасів капіталу, накопичених в основних офшорних центрах у 2020 році [10]
Table 1 – Sizes of capital stocks accumulated in the main offshore centers in 2020 [10]

Офшорні центри	Прямі іноземні інвестиції в офшорні центри, млрд. дол.	Прямі іноземні інвестиції з офшорних центрів, млрд. дол.
Бермудські острови	0,73	31,04
Багамські острови	0,942	0,119
Люксембург	5,615	1,372
Британські та Віргінські острови	44,244	56,019
Кайманові острови	57,383	40,377
Бельгія	64,050	61,149
Ірландія	64,535	94,359
Швейцарія	67,677	47,203
Сінгапур	82,039	36,330
Гонконг	86,462	55,988
Нідерланди	239,270	226,429

Найвищі темпи відтоку капіталу в офшори у світовій економіці характерні для країн Східної Азії та Латинської Америки (рис. 2).

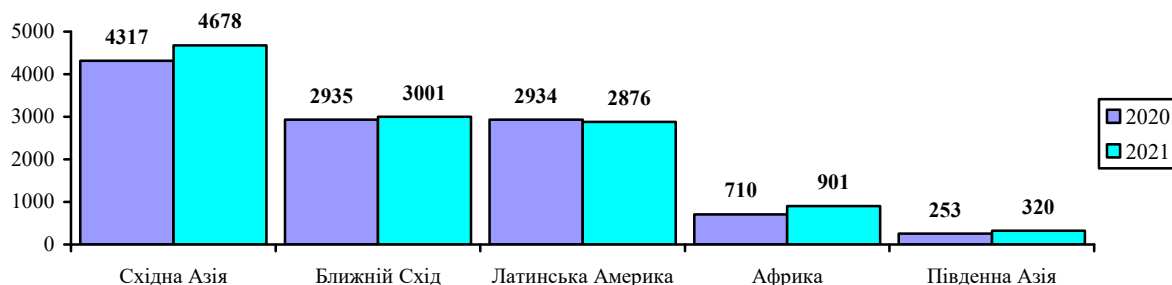

Рисунок 2 – Динаміка відтоку капіталу в офшори в розрізі регіонів за 2020-2021 рр., млрд. дол. [10]
Figure 2 – Dynamics of capital outflows offshore by region for 2020-2021, billion dollars. [10]

Узагальнюючи специфіку фінансових послуг, які надаються офшорами як юрисдикціями із сприятливим податковим кліматом, слід визнати, що це міжнародні банківські послуги, послуги страхування, послуги ТНК, структурне і проектне фінансування, що також охоплює сек'ютеризацію, або ж ефективний механізм залучення капіталів на міжнародних ринках. Все це свідчить, що офшори і нині відіграють суттєву роль у процесах міжнародного руху капіталів, формуючи переважно завдяки ОФЦ відповідні фінансові потоки, які сприяють капіталізації ресурсів окремих країн і першочергово економіки США через прямі фінансові інвестиції та зв'язки переважно з тими офшорами, що створені на Карибських островах [4].

Серед важливих і невідкладних для вирішення завдань у царині вітчизняної економіки в контексті створення більш привабливих умов для іноземних компаній щодо вигідного формування власних капіталів саме в Україні, аніж їх вивозу до материнської компанії, основним акцентом все ж слід вважати певну інертність та недостатню мобільність українських адміністративних засад в системі пільгового оподаткування. Головною проблемою залишається ще відносно високий рівень ставок основних податків – 18% податку на прибуток та на доходи фізичних осіб, 22% єдиного соціального внеску, 1,5% військового збору, а також недостатньо відпрацьовані в Україні механізми пільгових податкових умов для компаній з високим технологічним і інтелектуальним забезпеченням. Тобто обов'язковою передумовою для заохочення власників іноземних компаній залишати свої капітали в Україні на зразок, зокрема, чинних механізмів у таких країнах як, наприклад, Ірландія, Швейцарія, Нідерланди, мають стати одночасно і невисокі корпоративні податки, і надійний адміністративний захист їх бізнесу. Все це необхідно враховувати в системі подальшого реформування вітчизняного законодавства з питань бізнесу.

Також слід мати на увазі, що хоча використання у світовій практиці офшорів є в значній мірі визнаним у законодавчий спосіб засобом зниження податків, або ж методом отримання певних вигод у веденні бізнесу, та все ж залишаються значними прогалини, які додають ризиків щодо виявлення порушень законодавства. По-перше, що стосується використання офшорів для відмивання «брудних» грошей, створення фондів з метою передавання і отримання хабарів, незаконного ухилення від

сплати ряду податків тощо. По-друге, виникають негативні наслідки запровадження офшорами так званої фінансової секретності, в результаті чого країни з розвинутою економікою об'єднуються, особливо в останні роки задля обміну інформацією щодо забезпечення більшої прозорості, розкриття відомостей про кінцевих бенефіціарів та оприлюднення даних про фінансові операції. У багатьох країнах з метою заборони обслуговування анонімних рахунків вже запроваджене правило «Know your customer» (KYC): «Знай свого клієнта». А для розкриття фінансової таємниці та забезпечення більш прозорих умов діяльності офшорів Міжнародним консорціумом журналістів-розслідувачів були у свій час оприлюднені конфіденційні документи Pandora Papers: «Документи Пандори».

Висновки. Отже, сучасний стан розвитку світової економіки на тлі застосування впродовж вже значного періоду посиленних заходів державного регулювання супроводжується розпочатим в минулому столітті поступовим розвитком офшорних структур – офшорних фінансових центрів, офшорних зон, офшорних компаній, що активно функціонують і нині на засадах застосування спеціальних податкових, валютних, інвестиційних та інших фінансових і адміністративних механізмів. Найпоширенішим є застосування податкових засобів і інструментів, що по суті забезпечують особистісне збагачення всіх суб'єктів бізнесу, що стають користувачами послуг офшорів, переважно через несплату податків до бюджетів своїх країн.

Характерно, що використання таких юрисдикцій може одночасно мати як негативні, так і позитивні наслідки для всіх суб'єктів, які користуються їх послугами. Це спричиняє необхідність посилення регулювання з боку міжнародних організацій та провідних фінансових інституцій тих країн, які втрачають податкові надходження через використання у міжнародних фінансових відносинах агресивної політики податкового планування. В той же час, основним позитивним аспектом використання офшорних фінансових центрів стало забезпечення податкового нейтралітету для учасників, через прояв процесів формування квазі інвестицій, що слід розглядати як ефективний механізм залучення іноземних капіталів до вітчизняної економіки. В цьому контексті необхідно і надалі, використовуючи світовий досвід, законодавчо запроваджувати сприятливі механізми та надійні інструменти їх реалізації з метою захисту бізнесу вже діючих в нашій державі іноземних компаній та заохочення власників щодо отримання більших вигод при вкладенні своїх капіталів в економіку України з перспективою їх ефективного функціонування в довготривалих періодах.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Що таке офшори, як вони влаштовані та чому українські і світові політики так їх люблять. Павло Калашник. Доступно за посиланням: <https://hromadske.ua/posts/sho-take-ofshori-yak-voni-vashtovani-ta-chomu-ukrayinski-i-svitovi-politiki-tak-yih-lyublyat>
2. Луцишин Зоряна, Южаніна Ніна, Фролова Тетяна, Мазур Микола, Перебийніс Дмитро Сучасна офшоризація бізнесу у конструкті національної фіскальної безпеки. Міжнародна економічна політика. 2019. № 1 (30). с. 70-112. Доступно за посиланням: DOI 10.33111/ier.2019.30.04.
3. Офшорні зони. Доступно за посиланням: <https://fbs-tax.com/uk/mediacenter/offshores/>
4. Луцишин Зоряна, Мехтієв Ельнур Офшорні світові центри у глобалізаційному русі капіталів. Міжнародна економічна політика. 2017. №2 (27). с.62-85. Доступно за посиланням: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Мер_2017_2_5.
5. Пісок крізь пальці: офшори в українській і світовій економіці. Олексій Ведров. Доступно за посиланням: <https://commons.com.ua/en/pisok-kriz-paltsi-ofshori-v-ukrayinsk/>
6. Фінансовий журнал. Доступно за посиланням: <https://t.me/financialjournal>
7. Що таке офшор і чому туди ховають багатство. Євгенія Давиденко. Доступно за посиланням: <https://psm7.com/uk/analytics/chto-takoe-offshor-i-pochemu-tuda-pryachut-bogatstvo.html>
8. Чому до окремих країн великий бізнес злітається, як бджоли на квітник. Богдан Катрушин. Доступно за посиланням: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/10/26/679090/>
9. Що таке офшори, як вони влаштовані та чому українські і світові політики так їх люблять. Павло Калашник. Доступно за посиланням: <https://hromadske.ua/posts/sho-take-ofshori-yak-voni-vashtovani-ta-chomu-ukrayinski-i-svitovi-politiki-tak-yih-lyublyat>
10. Кравченко Антоніна, Варламова Марія Сучасні тенденції розвитку офшорних зон. Галицький економічний вісник. 2022. №5-6. с. 167-173. Доступно за посиланням: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/78-79/1121.pdf>

REFERENCES

1. Shcho take ofshory, yak vony vlashtovani ta chomu ukrainski i svitovi polityky tak yikh liubliat. Pavlo Kalashnyk. Dostupno za posylanniam: <https://hromadske.ua/posts/sho-take-ofshori-yak-voni-vashtovani-ta-chomu-ukrayinski-i-svitovi-politiki-tak-yih-lyublyat>

2. Lutsyshyn Zoriana, Yuzhanina Nina, Frolova Tetiana, Mazur Mykola, Perebyinis Dmytro Suchasna ofshoryzatsiia biznesu u konstrukti natsionalnoi fiskalnoi bezpeky. Mizhnarodna ekonomichna polityka. 2019. № 1 (30). s. 70-112. Dostupno za posylanniam: DOI 10.33111/iep.2019.30.04.
3. Ofshorni zony. Dostupno za posylanniam: <https://fbs-tax.com/uk/mediacenter/offshores/>
4. Lutsyshyn Zoriana, Mekhtiiiev Elnur Ofshorni svitovi tsentry u hlobalizatsiinomu rusi kapitaliv. Mizhnarodna ekonomichna polityka. 2017. №2 (27). s.62-85. Dostupno za posylanniam: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mep_2017_2_5.
5. Pisok kriz paltsi: ofshory v ukrainskii i svitovii ekonomitsi. Oleksii Viedrov. Dostupno za posylanniam: <https://commons.com.ua/en/pisok-kriz-paltsi-ofshori-v-ukrayinsk/>
6. Finansovy zhurnal. Dostupno za posylanniam: <https://t.me/financijournal>
7. Shcho take ofshor i chomu tudy khovaiut bahatstvo. Yevheniia Davydenko. Dostupno za posylanniam: <https://psm7.com/uk/analytics/chto-takoe-offshor-i-pochemu-tuda-pryachut-bogatstvo.html>
8. Chomu do okremykh krain velykyi biznes zlitaietsia, yak bdzholy na kvitnyk. Bohdan Katrushyn. Dostupno za posylanniam: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/10/26/679090/>
9. Shcho take ofshory, yak vony vlashtovani ta chomu ukrainski i svitovi polityky tak yikh liubliat. Pavlo Kalashnyk. Dostupno za posylanniam: <https://hromadske.ua/posts/sho-take-ofshori-yak-voni-vlashtovani-ta-chomu-ukrayinski-i-svitovi-politiki-tak-yih-lyublyat>
10. Kravchenko Antonina, Varlamova Mariia Suchasni tendentsii rozvytku ofshornykh zon. Halytskyi ekonomichnyi visnyk. 2022. №5-6. s. 167-173. Dostupno za posylanniam: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/78-79/1121.pdf>

РЕФЕРАТ

Бабич Л.М. Світовий досвід застосування офшорів як особливих режимів оподаткування / Л.М. Бабич, І.В. Горобінська // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Економічні науки». Науковий, науково-виробничий журнал. – К.: НТУ, 2024. – Вип. 2 (59).

У статті розглянуто особливості використання послуг офшорів у світовій економіці, виявлені їх проблеми, ризики, переваги та перспективи.

Об'єкт дослідження – світова практика функціонування офшорів.

Мета роботи – аналіз особливостей застосування світовою економікою офшорів як фінансових структур з новими для бізнесу податковими можливостями в умовах сучасних трансформаційних процесів на шляху вибудови оновленої системи міжнародних фінансових відносин та перспектив інтегрованості у таку систему економіки України.

Методи дослідження – узагальнення, порівняння, аналізу та синтезу, системний підхід.

Сучасний стан світової економіки супроводжується поступовим розвитком офшорних структур, що активно функціонують на засадах застосування спеціальних податкових, валютних, інвестиційних та інших фінансових і адміністративних механізмів. Світова практика показує, що, в основному, офшори використовують з метою мінімізації сплати податків або проведення заборонених фінансових операцій. Можливості, які надають офшорні зони, широкі: по-перше, це конфіденційність, коли інформація про бенефіціарів є прихованою, а рахунки, що відкриваються, є анонімними; по-друге, застосування механізму трансфертного ціноутворення, метою якого є встановлення мінімальних цін для експортованих товарів та максимальних – для імпортованих; по-третє, здійснення фінансових операцій, які заборонені в країні походження. Офшори відіграють суттєву роль у процесах міжнародного руху капіталів, формуючи переважно завдяки офшорним фінансовим центрам відповідні фінансові потоки, які сприяють капіталізації ресурсів окремих країн.

Висновки – враховуючи світову практику, слід зауважити, що долучення України до офшорів може супроводжуватися і проявом недоліків, тому ефективне функціонування офшорних фінансових центрів може бути доцільним лише за умов, коли це стане законодавчо розглядатися як об'єкт міжнародного і місцевого регулювання, що важливо проводити кожною країною з урахуванням перспектив міжнародного нагляду за діяльністю офшорів в контексті подальшого світового розвитку.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ОФШОР, ОФШОРНІ ЗОНИ, ОФШОРНІ КОМПАНІЇ, ОФШОРНІ ФІНАНСОВІ ЦЕНТРИ, ОСОБЛИВІ РЕЖИМИ ОПОДАТКУВАННЯ.

ABSTRACT

Babych L.M., Gorobinska I.V. Global experience in the application of offshore as special tax. Visnyk National Transport University. Series «Economic sciences». Scientific, scientific and industrial journal. – K.: NTU, 2024. – Issue 2 (59).

The article examines the peculiarities of using offshore services in the world economy, identifies their problems, risks, advantages and prospects.

The object of research is the global practice of offshore operations.

The purpose of the work is to analyze the peculiarities of the use of offshore by the world economy as financial structures with new tax opportunities for business in the conditions of modern transformational processes on the way to building an updated system of international financial relations and the prospects of integration into such a system of the Ukrainian economy.

Research methods – generalization, comparison, analysis and synthesis, systematic approach.

The current state of the world economy is accompanied by the gradual development of offshore structures that actively function on the basis of the application of special tax, currency, investment and other financial and administrative mechanisms. Global practice shows that offshores are mainly used to minimize tax payments or carry out prohibited financial transactions. The opportunities provided by offshore zones are wide: firstly, it is confidentiality, when the information about the beneficiaries is hidden and the accounts that are opened are anonymous; secondly, the application of the transfer pricing mechanism, the purpose of which is to establish minimum prices for exported goods and maximum prices for imported goods; thirdly, carrying out financial transactions that are prohibited in the country of origin. Offshores play a significant role in the processes of international movement of capital, forming, mainly thanks to offshore financial centers, appropriate financial flows that contribute to the capitalization of the resources of individual countries.

Conclusions – taking into account the world practice, it should be noted that the inclusion of Ukraine in offshore can be accompanied by the manifestation of shortcomings, therefore, the effective functioning of offshore financial centers can be expedient only under the conditions when it becomes legally considered as an object of international and local regulation, which is important to carry out by each country, taking into account the prospects of international supervision of offshore activities in the context of further global development.

KEY WORDS: OFFSHORE, OFFSHORE ZONES, OFFSHORE COMPANIES, OFFSHORE FINANCIAL CENTERS, SPECIAL TAX REGIMES.

АВТОРИ:

Бабич Людмила Миколаївна, Національний транспортний університет, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: babich_ludmila@ukr.net, +380972727535, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка, 1, к. 424, orcid.org/0000-0003-1602-929X.

Горобінська Ірина Владиславівна, Національний транспортний університет, кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mail: irynavladaslavivna@gmail.com, +380677822674, Україна, 01010, м. Київ, вул. Омеляновича-Павленка, 1, к. 424, orcid.org/0000-0001-9670-7198.

AUTHORS:

Babych Ludmyla, National Transport University, Ph.D. Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit, e-mail: babich_ludmila@ukr.net, +380972727535, Ukraine, 01010, Kyiv, st. Omelyanovicha-Pavlenka, 1, k. 424, orcid.org/0000-0003-1602-929X.

Gorobinska Iryna, National Transport University, Ph.D. Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit, e-mail: irynavladaslavivna@gmail.com, +380677822674, Ukraine, 01010, Kyiv, str. Omelyanovicha-Pavlenka, 1, room 424, orcid.org/0000-0001-9670-7198.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Базиліук А.В., доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри фінансів, обліку і аудиту, Київ, Україна.

Бондаренко Є.В., доктор економічних наук, професор, президент Української академії інвестицій в науку і будівництво, Київ, Україна.

REVIEWER:

Bazilyuk A.V., Ph.D., Economics (Dr.), Professor, National Transport University, Professor of Department of Finances, Account and Audit, Kyiv, Ukraine.

Bondarenko Ye.V., Doctor of Economics, Professor, President of Ukrainian Academy of Investment in Science and Construction, Kyiv, Ukraine.